

tındaki askerlik kanununa göre ordu sayısı yediye çıkarıldı ve bütün kuvvetler nizâmîye, redif ve müstahfız diye üçe ayrıldı. Muvazzaflık hizmeti dört yıl, ihtiyat veya muvazzaf ihtiyatlık devresi bir yıl, rediflik hizmeti ise her biri "sınıf-ı mukaddem" ve "sınıf-ı sâni" adları altında üçer yıllık (dört veya iki) iki kurada devam ediyordu. 1287'de (1870-71) redif askerinin mevcudu 105.000 idi (Lutfî, XII, 111). 1871 yılında Enderun'dan redif sınıfına dahil edilmek üzere alımlar yapıldı (T SMA, nr. 8045). 1877'de üç kura çağrılmış olup üçüncüsüne "sınıf-ı sâlis" denildi ve bu sınıf "müstahfız" adıyla anıldı.

1886'da Veli Rızâ Paşa ile Goltz Paşa'nın da dahil olduğu İslahat Komisyonu'nda ele alınan kanuna göre redif askerlerinin hizmet süresi dokuz yıl olarak belirlendi. Bir yıl sonra çıkarılan, fakat beş yıl sonra yürürlüğe giren yeni kanuna göre ise hizmet süresi sekiz yıla indirildi. Redif subayları arasındaki dereceler muvazzaf ordudakilerle aynı idi. 1909 Haziranında kabul edilen Elbise-i Askeriyye Nizamnâmesi'ne göre redif erleriyle subaylarının ta-kacakları işaretler belirlendi. Redif teşkilâtı, 18 Ramazan 1330 (18 Ağustos 1328 r. / 31 Ağustos 1912) tarihinde müstahfız bölüklerine dönüştürüldü, böylece redif kavramı tarihe karışmış oldu.

BİBLİYOGRAFYA :

T SMA, nr. D 3082, D 8045; BA, MD, nr. 251, s. 117; BA, Cevdet-Askerî, nr. 10825, 15667, 18933, 44062; BA, HH, nr. 1918C, 1920B, 18050, 18320, 18494, 18593, 18627, 19118A; BA, Mühimme-i Asâkir Defterleri, nr. 44-48, 54, 60; *Takvîm-i Vekâyi'*, def'a: 87, 92, 114, 133, 135, İstanbul 1250; Helmuth von Moltke, *Türkiye Mektupları* (trc. Hayrullah Örs), İstanbul 1969, s. 29; *Redif Taburları Nizamnâmesi*, Süleymaniye Ktp., Hüsrev Paşa, nr. 813/4; *Redif Askerî Talimatı*, Süleymaniye Ktp., Hüsrev Paşa, nr. 875; *Redif Askerî Talimatnâmesi*, TSMK, Emanet Hazinesi, nr. 2065, 2066; *Asâkir-i Redife*, İstanbul, ts.; *Redif Devâir Haritası*, İstanbul 1305; Mustafa Nûri Paşa, *Netâyicü'l-vukûât*, İstanbul 1327, IV, 109, 110; Cevad Paşa, *Târîh-i Askerî-i Osmânî*, İÜ Ktp., TY, nr. 4178, s. 80-89; Lutfî, *Târîh*, IV, 144, 171; V, 74, 165-170; IX, 58; XII, 111; *Redif Zâbitanının Talimleri Hakkında Talimat*, İstanbul 1328; Ahmed Ziya, "Redif Kanunu, Tanzimat'tan Cumhuriyete Yasalanmıştır", *Düstür*, ikinci tertip, İstanbul 1330, II, 181; Naci Çakın - Naci Orhon, *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908)*, Ankara 1978, III/5, s. 195-198, 203-204; Musa Çadircı, "Osmanlı Ordusu'nda Yeni Düzenlemeler (1792-1869)", *Birinci Askerî Tarih Semineri, Bildiriler*, Ankara 1983, II, 92-96; a.mlf., "Anadolu'da Redif Askerî Teşkilatının Kuruluşu", *TAD*, VIII-XII/14-23 (1970-74), s. 63-75; Mübahat S. Kütükoğlu, "Redif Askerî Giderlerini Karşılama Üzere Alınan Bir Vergi: İâne-i Cihâdiyye", *Birinci Askerî Tarih Semineri, Bildiriler*, Ankara 1983, II, 145-166; a.mlf., "Sultan II. Mah-

med Devri Yedek Ordusu: Redif-i Asâkir-i Mansûre", *TED*, XII (1982), s. 127 vd.; a.mlf., "Redif Kıyafetlerinin Maliyetine Dair", *İFM*, XLI/1-4 (1984), s. 283-299; Yavuz Cezar, *Osmanlı Maliyesinde Bunalım ve Değişim Dönemi*, İstanbul 1986, s. 246-247, 277-280; Cengiz Çakaloğlu, "II. Abdülhamid Devrinde Denizli Redif Taburu", *Milletlerarası Denizli ve Çevresi Tarih ve Kültür Sempozyumu, Bildiriler*, Denizli 2007, I, 273-279; Naci Çakın, "Redif Teşkilatı", *Askerî Tarih Bülteni*, XIV/26, Ankara 1989, s. 31-56; J. Deny, "Redif", *IA*, IX, 666-668; a.mlf., "Radif", *EI*² (Fr.), VIII, 383-384.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

REENKARNASYON

(bk. TENÂSÜH).

REFFÂ

(bk. SERÎ er-REFFÂ).

REFÎ-i KÂLÂYÎ (رفع کالایی)

(1760 [?] - 1822)

Divan şairi.

İstanbul Topkapı'da doğdu. Asıl adı Mehmed Emin olup bir kumaşçının oğludur. Divanının baş tarafına oğlu Ahmed Münib Efendi tarafından yazılan mukaddimede altmış üç yaşında öldüğü belirtildiğine göre 1760'larda doğduğu söylenebilir. Devrin şairlerinden Seyyid Osman Sürûrî'nin ifadesine göre gençliğinde bir müddet babasının mesleğini yaptı. Bursalı Mehmed Tâhir'in onu gençliğinde kumaşçı olarak zikretmesi de Sürûrî'nin bu ifadesine dayanmış olmalıdır. Daha sonra Fâtih Medresesi'nde ilim tahsil ederek kadı olan Refî' yine Sürûrî'nin bildirdiğine göre cilt hastalığına müptelâ idi. Tütün, kahve, afyon gibi alışkanlıkları olduğunu şair kendisi söyler: "Kahve mâcun tütün enfıye ve kâfir afyon / İşte beş şeydir eden bizi azîmim mecnun". Mezarı Topkapı dışında Takyeci Camii'ne giden yolun sağındaki kabristanda olup hanımı ve çocukları da yanında gömülmüştür. Divanında yer alan tarih beyitlerinden şairin iki oğlundan ilkinin İsmâil Rızâ olduğu öğrenilmektedir. *Sicill-i Osmânî*'de ikinci oğlunun Kâlâyîzâde diye bilindiği kaydedilir. Sanat kudreti zayıf olan Refî asıl şöhretini dönemin Sürûrî, Sünbülzâde Vehbî, Ayıntabî Aynı gibi şairleriyle yaptığı muhavverelerle kazanmıştır. Bilhassa Sürûrî ile karşılıklı hicivleri meşhurdur.

Refî'nin bilinen iki eseri divanı ile Ermenice-Türkçe lügatıdır. Oğlu Münib Efendi tarafından 1284'te (1867) taşbaskısı olarak basılan divanın sonunda Münib Efendi'nin bir manzumesi yer alır. Divan şiiri nazım şekillerinin hemen hepsinde şiir yazan Refî'nin şiirleri sanat kıymeti taşımaktan uzaktır. Divanın baş tarafında münâcât, na't ve mersiye yer alır. Kaptan Hüseyin Paşa, Kazasker Veli Efendizâde, Rumeli Kazaskeri Şemseddin Efendi, Vidin Valisi Ali Paşa ve İrfanzâde Ârif Efendi'yi öven kasideler bulunur. Şemseddin Efendi için yazdığı "lâle" redifli kasidesinde pek çok lâle ismi zikreder. Esasen şairin kendisi de bir lâle meraklısıdır. Tâhirülmevlî onun Kasr-ı Lâle adıyla bilinen bir köşk yaptırıldığını kaydeder. Divanda yirmi bir kaside, elli yedi gazel, on musammat, 153 tarih, yirmi dört beyit, iki kta, üç muamma mevcuttur. Bunların çoğunda Refî, bazısında Kâlâyî veya Refî-i Kâlâyî mahlaslarını kullanmıştır. Yer yer tasavvufî heyecanların basit tezahürlerinin görüldüğü gazelleri de vardır. Kasidelerinde olduğu gibi gazellerinde de duyguya, hayale, akılcılık ve âhenge yönelik bir değer bulunmaz. Şairin en çok rağbet ettiği nazım şekillerinden biri tarihtir ki divanında altmış sekiz sayfa tutar. Divanında ayrıca Ermenice bir manzume ile Çingene terimlerinin yer aldığı bir kaside mevcuttur. Ermenice-Türkçe lügatı Amerika'da basılmıştır (Cleveland 1996).

BİBLİYOGRAFYA :

Fatîh, *Tezkire*, s. 161, 162; Muallim Nâci, *Esâmî*, İstanbul 1308, s. 149; *Sicill-i Osmânî*, II, 413; *Osmanlı Müellifleri*, II, 394; Tâhirülmevlî [Tâhir Olgun], *Şâir Refî-i Kâlâyî*, Süleymaniye Ktp., F. Sezaî Türkmen, nr. 89; a.mlf., "Edebî Bahisler: Şair Refî-i Kâlâyî", *İslam Yolu*, sy. 53-54-58 (6, 13 Ekim, 10 Kasım 1949); R. Dankoff v.dğr., *The Versified Armenian-Turkish Glossary by Kalayî*, Cleveland 1996; İsmail Ünver, "Refî-i Kalâyî", *Büyük Türk Klâsikleri*, İstanbul 1988, VIII, 196; İ. Hakkı Aksoy, "Refî-i Kâlâyî ve 'Geçme Çubuk' Manzumesi", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, sy. 4, İstanbul 2001, s. 159-172; *Kâmûsü'l-a'lâm*, III, 2292.

MURAT ALI KARAVELİOĞLU

REFÎ

(رفیعی)

(ö. 811/1409'dan sonra)

Hurûfî şairi.

Farsça bir mecmuadaki kayda göre (Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi, nr. 1052, vr. 65^a) Preveze'de medfun bulunan Refî'nin hayatına dair bilinenler doğrudan doğruya iki eserinden çıkarılanlardan ibarettir. Dilin-